

LUMINA.

Ese de dóne ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca. Pentru publicatiunile de trei ori, ce contieniu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) taca'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiu publicatiuniloru se se anticij-

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.**PARTE OFICIALA.**

Nr. 202. A. E. M.

PROCOPIU,

din mil'a lui Dumnedieu dreptcredintiosu Archiepiscope alu Transilvaniei, si Metropolitu alu romaniloru greco-orientali din Ungari'a si Transilvani'a.

Iubitulu cleru si poporu din eparchi'a Aradului: Daru si mila dela Dumnedieu Tatalu si Domnulu nostru Isusu Christosu!

Dupace placu atotputerniculu Dumnedieu a chiamá din viétia pre neuitatulu Archiepiscope si Metropolitu alu nostru Andreiu Baronu de Siagun'a, — congresulu nationalu alu provinciei nóstre metropolitane convocatu la Sibiu pe diu'a 26. Augustu (7. Septembre) a. c. ne a alesu pre Noi dupa normele statutulu organicu bisericescu de Archiepiscope si Metropolitu alu romaniloru greco-orientali din Ungari'a si Transilvani'a; ér Maiestatea Sa cesarea si apostolico-regésca, gloriosulu Dominoriu alu nostru Franciscu Iosifu I. cu preanalt'a resolutiune din 17. Septembre nou a. c. s'a induratu preagratiusu a intari acést'a alegere,

Facemu dar cunoscutu iubitulu cleru si poporu alu eparchiei Aradului, carea pana acumu a fostu concrediuta archipastoriei Nóstre: cá dupa celea premise, congresulu nationalu alu provinciei nóstre metropolitane in diu'a de astadi ne a introdusu pre Noi solenelu in scaunulu metropolitanu, si cu acést'a Noi ca Archiepiscope si Metropolitu amu intratu in functiune spre a suportá sarcin'a, ce provedinti'a dumnedieésca dupa sufragiulu clerulu si alu poporulu provinciei nóstre metropolitane o a pusu pe umerii Nostri.

Resoluti a urmá pasii binecuventati ai fericitulu Nostru predecesoru, contámu la spriginirea caldurósa a clerulu si a poporulu din tóte partile provinciei nóstre metropolitane in lucrárele, care pe bas'a institutiuniloru canonice ale bisericii nóstre, si mai de aprópe pe bas'a statutulu nostru organicu avemu de a le intreprinde pentru folosulu comunu alu provinciei nóstre metropolitane, si preste totu pentru prosperitatea santei nóstre biserici ortodoxe.

Candu dar ve salutamu pre voi, iubitu cleru si poporu alu eparchiei Aradului, ca metropolitulu vostru: — sub impresiunea durerósa, ce Ni o face iminentea despartire de turm'a preaiubita, carea cu darulu lui Dumnedieu o pastoriramu in decursu de 20. de ani, — vi facemu totodata cunoscutu: cá pana la deplinirea scaunulu episcopescu alu eparchiei Aradului, care in diu'a de astadi devení vacantu, -- trebile acestei eparchie in sensulu §-lui 98. din statutulu organicu le voru conduce respectivelu consistorie eparchiale de acolo in intielesulu

institutiuniloru bisericesci, si adeva sub privighiarea si cu incurgerea Nóstra ca a metropolitulu provincialu; manutienenduse dispusetiunea, ce ca episcopu diecesanu alu Aradului o amu facutu prin charti'a Nóstra din 24. Ianuariu 1872. cu denumirea Archimandritulu Mironu Romanu de vicariu episcopescu pentru trebile eparchiei intregi.

Danduve tuturoru binecuventarea Nóstra archierésca in legatur'a dragostei si a ordulu canonicu ve poftimu, se Ne pastrati in santele vóstre rogatiuni.

Datu in resiedinti'a Nóstra archiepiscopo-metropolitana, in Sibiu, la 16/28 Septembre, anulu Domnulu 1873.

Procopiu Ivacicoviciu
Archiepiscope si Metropolitu.

PARTE NEOFICIALA.**Festivitatea installarii**

Preasantiei Sale, Parintelni Archiepiscope si Metropolitu
Procopiu Ivacicoviciu.

Preasanti'a Sa Parintele Archiepiscope si Metropolitu in 26. Septemvre nou a. c. sosindu dela Vien'a, unde in manile Maiestatii Sale a depusu juramentulu de fidelitate, totu in aceeasi di a Inaltarii S. Cruci a plecatu din Aradu catra Sibiu intre sunetulu clopoteloru bisericei catedrale. In apropiere catra gar'a Radnei, de preste Muresiu durduitulu tréscuriloru si sunetulu clopoteloru dedura marelui caletoriu se picepa cá aci are se intimpine ovatiunile braviloru Lipoveni, cari de locu ce statu trasur'a se si presentara intr'o deputatiune fórté numerósa in frunte cu veteranulu Protopopu Ioanu Tieranu, si prin o cuventare acomodata si insufletitória rostita de Dlu Protopopu, dedura spresiune simtiaminteloru de bucuria pentru inaltierea Preasantiei Sale la meritata demnitate de Archiepiscope si Metropolitu, dér totodata si spresiune durerii fiesci cá trebe se se desparta de bunulu loru Archipastoriu si parinte. Preasanti'a Sa li descoperi pe scurtu, cumca Maiestatea Sa actulu congresulu, prin care Preasanti'a Sa e alesu de Metropolitu alu Romaniloru ortodocsi din Ungari'a si Ardél a binevoitu pregratiusu alu intari; bravii credintiosu Lipoveni fura norocosi a se bucurá cu acést'a ocaziune si de promisiunea parintésca a Presantiei, cá inca nainte de mutarea sa la Sibiu se celebreze o data. sant'a liturgia in Lipov'a.

Sosindu in 27. Septemvre demanétia la gar'a Sibiu, aci fú intimpinatu de o multime mare de poporu calare si pedestru. Comisariulu congresulu *Metianu*, lu binecuventá in numele congresulu, éra Vicariulu archiepiscopescu *Popea* in numele Consistoriulu archidiecesanu Parintele Archiepiscope si Metropolitu li respunse urmaritu de strigari entusiastice „se traiésca!” Nainte cu unu banderiu frumosu de calareti condusu de junele zelosu Bolog'a si urmatu de trasuri numeróse fú intrarea marelui óspe in cetate si descalecarea Lui in resiedinti'a metropolitana, fiindu la intrare intimpinatu de consistori-

ulu archidieceșanu sub conducerea parintelui Archimandritu și Vicariu Popea.

În aceeași zi după mediadi congresul s'a adunat în conferința și s'a înțelesu asupra festivității instalării. Conformu acestei înțelegeri Duminica demanet'ă în 28. Sept. la 8 ore s'a început Utren'ă, după care congresul întregu, în frunte cu doi Archimandriti, doi protopresviteri, doi presviteri și doi diaconi înbracați în ornatele preotiesci de liturgia, mergendu la reședinț'ă metropolitană pre noulu Archiepiscopu și Metropolitu l'a condus în biserică.

Preșanti'ă Sa ocupă locu în biserică pre unu fotoliu asediatu spre acestu scopu lângă scaunulu arhiepiscopescu; era președintele comisariu Metianu standu i roști în numele congresului următoarea cuvintare de introducere.

„Acest'ă e diu'ă, care a facut' o Domnulu să ne bucurăm și să ne veselimu în trens'ă.“ — Ps. 117. v. 23.

Astfelu cântă odată profetulu și imperatulu Davidu, în bucur'ă inimii se vedindu realizandu-se unitatea poporului seu israilu. Și deca s'a cădiutu candu-va, apoi acum se cade într'adeveru, ca astfelu se exprimem și noi bucur'ă inimii noastre vedindu unitatea bisericii noastre din patria reinviată și realizată.

Dloru! Ne-amu datu se audimu numai la serbarea învierii Dlu și Mantuitoriului nostru Isusu Cristosu cantandu-se versulu profetului Davidu: „Acest'ă este diu'ă, care a facut' o Domnulu să ne bucurăm și să ne veselimu în trens'ă“, adeca atunci candu într'un'ă cu învierea Dlu mai serbăm și triumfulu luminei și alu adeverului, triumfu reportatu asupr'ă întunerecului și a nedreptății. Dară ore ce alta e pentru noi recastigarea perdutei noastre Metropolii vechi? decâtu învingerea luminei și a dreptății contr'ă întunerecului, decâtu reinvierea și regenerarea noastră bisericășca! De aceea cu dreptu cuventu repetu în bucur'ă inimii mele cuvintele psalmistului: „Acest'ă este diu'ă care a facut' o Domnulu să ne bucurăm și să ne veselimu în trens'ă.“

Deca vomu consideră Dloru! că strabunii noștri după ce erau lipsiti de drepturi politice, sute de ani, fură lipsiti și de drepturile loru bisericășci, deca vomu consideră, că S. maic'ă noastră Biserică, unic'ă și singur'ă noastră consolare în acele timpuri grele, dicu aceea S. maica Biserică, care în timpuri nefericite eră chiamată a ne îmbrățișă, și a ne stringe la sinulu seu de maica — sute de ani fu subjugată și desconsiderată, deca vomu consideră, că între asemenea împregiurări triste noi perduram ce aveam mai scumpu, Metropolia noastră, Episcopii, monastiri și altele, preste care voiescu a aruncă velulu uitărei, și în fine deca vomu consideră, că după toate aceste suferințe grele ce le cunoșcem din istoria noastră bisericășca astadi ne-au resaritu și noue pre tenerulu bisericășcu sôrele dreptății, pentru că a înviatu vechi'ă noastră Metropolia, atunci ve-ti aprobă espressionea ce amu datu bucuriei prin cuvintele profetului: „Acest'ă este diu'ă care a facut' o Dlu să ne bucuram și să ne veselimu în trens'ă.“

De-si amu mai datu espressione simțimentelor noastre de bucuria, pentru reinvierea vechiei metropolii, și adeca atunci, candu prin staruint'ă marelui și nemuritoriului Archiereu Andrei amu serbatu diu'ă de 12/24 Decemvre 1864 ca diu'ă reinvierii, totuși eram cuprinși de ore-care îngrijire, cum se va susținea, și anume: cum se va aplică în praca Statutulu nostru organicu, unic'ă basă de esistență a Metropoliei noastre, și în acele parti ale lui, în cari până acum nu avuram ocaziune a-lu practisă. Sciti dloru! Căta jale și dorere ne causă perderea cea mare și prea temporă a prea demnului și prea iubitelui nostru Archieppu și Metropolitu Andrei, sciti căta îngrijire ne cuprinse pentru aceea, cum vomu reperă noi

aceea mare perdere? și anume, că ore sci-vomu noi a ne întruni într'o bună înțelegere, la prim'ă exerciare a dreptului nostru de alegere. Sciti Dloru! cu căta îngrijire ne-amu apropiatu de acestu congresu electoralu, cu căta temere, nu cum-va tenerulu nostru, edificiulu bisericășcu să fia lovitu dintr'o parte seu alt'ă, chiaru acum la rădicarea lui, înțelegu chiaru acum la întâi'ă aplicare a dreptului de a ne alege pre Archieppulu și Metropolitulu nostru, dară sciti și aceea Dloru! că prevedinț'ă divină, care totu-déun'ă a fostu scutul nostru, nu ne-a parasitu nici acum în aceste momente supreme la actulu celu de atăta însemnatate alu alegerii de Archiepiscopu și Metropolitu și așa toate temerile și îngrijirile noastre disparu, și în loculu lor bucur'ă strabătă inimile noastre, atunci candu fuseram fericiți a vedé pre frații noștri dela pôlele carpatiloru dandu man'ă fratiloru noștri dela Tis'ă, pentru sigilarea unității noastre bisericășci, pentru întemeierea bunei și fratiesci înțelegerii ce caracterisăza pre frații cei adeverati, înțelegu contielegerea dela prim'ă noastră alegere de Archieppu și Metropolitu din 28 ale lunei trecute, candu mai toti ne întruniram într'o persôna pentru salvarea celui mai mare principiu alu Bisericii noastre strabune — principiulu unității noastre bisericășci, îngrijirea noastră disparu atunci candu veduram puterea de viață a tinerei, dară frumôșei noastre constituțiuni bisericășci. Iera deca totuși n'am datu atunci spreșiune deplină a celei bucurii, caus'ă fu, că amu acceptatu încoronarea opului nostru, cu preînalt'ă sancționare a actului nostru de alegere din partea Majestății Sele c. și r. apostolice.

Înse acum din mil'ă lui Ddieu și grati'ă Majestății Sele c. și r. apostolice, actulu nostru de alegere s'a sancționatu și alesulu nostru Escelenti'ă Sea Par. Episcopulu Procopiu este întaritu în demnitatea de Archieppu și Metropolitu ce ni-a oferitu biseric'ă.

Acăsta întarire imparătescă este aci în actulu acest'ă și provocu pre domnulu notariu se vi-lu cetesca (aci se cetesce decretulu).

După ce cum disei, în virtutea decretulu acum cetitu, alesulu nostru este întaritu în demnitatea de Archieppu și Metropolitu alu nostru și după ce prin acăsta întarire a primului nostru actu de alegere efectuitu în modu constituționalu altisimulu locu a recunoscutu de nou puterea de viață a dreptului nostru stravechiu, — acum de curendu reinviatu — credu că cu totu dreptulu potemu astadi la diu'ă reinvierii drepturilor noastre bisericășci eschiamă cu acele cuvinte ale profetului Davidu, pre care le exprimăm și la serbarea învierii Dlu nostru Isusu Cristosu: „Acest'ă este diu'ă etc.“ și acest'ă încă și din alte două cauze, un'ă pentru că st'ă maic'ă noastră biserică, care până aci eră îmbracată în doliu, pentru mărtea și perderea cea mare a nemuritoriului nostru Archiereu Andrei astadi a depus doliulu, și s'a îmbracatu în haina de veselie, pentru că si-a recapatatu pre mirele seu, în prea demn'ă persôna a Escelentiei Sele Dlu Archieppu și Metropolitu Procopiu și alt'ă cauza de bucuria, că constituțiunea noastră a doveditu înainte Majestății Sele a Imperatului și Regelui nostru, înainte Regimului Majestății Sele, și înainte țierei multa putere de viață, și că prin acest'ă s'a recunoscutu unitatea noastră bis. aceea unitate sântă, care este chiamată a întruni pre toti confratii noștri din diferite parti ale patriei sub scutul seu — într'unu singuru corp religianariu, și căci acăsta unitate este singura chiamată a dá poporului nostru fericirea vremelnica și eterna, prin o adeverată cultura morale religioasă. De aceea concedeti-mi Dloru! și fratilou ca pre lângă simțimentele noastre de bucuria și dăm spreșiune și simțimentelor noastre de recunoștință mai întâi Majestății Sele Imperatului și Regelui

nostru urandu din inima „sè traiésca Majestatea Sea Imperatulu si regele nostru“ si dupa aceea inaltului Regimulu alu Majestătiei Sele pentru gratios'a recunóscere a constitutiunei nóstre bisericesci.

Dar' Dloru! ori câtu de buna si liberala aru fi constitutiunea nóstra bis. sè nu uitâmu, cà ea nu este insusi scopulu, ci numai unu midilocu ce duce la scopu si cà prin urmare si ajungerea scopului nostru pre terenulu bisericescu, — carele este binele si fericirea poporului nostru, e posibila, — numai prin o buna si intielépta intrebuintiare a drepturilor nóstre constitutiionali.

Despre bun'a intrebuintiare a constitutiunei nóstre bis. din partea capului bisericeii nóstre, a Escelentiei Sêldui Archieppu si Metropolitu Procopiu ne garantéza trecutul seu celu frumosu de preste 48 de ani in activitatea de Archipastoriu, in carea n'a contenitu a conlucrá la consolidarea bisericeii nóstre, ne garantéza tactulu, esperinti'a si intieleptiunea sea; pentru aceea toti. voindu binele si fericirea poporului nostru sè ne grupâmu impregiurulu Escelentie Sele, ca in giurulu parintelui nostru, sè conlucrámu cu densulu la regenerarea si consolidarea nóstra, căci dupa dis'a S. Apostolu Pavelu: „toti ai lui Ddiu impreuna lucratori suntemu“ (cap. 3 v. 9), sè ascultâmu si sè urmâmu svaturile lui cele parintiesci, dupa alta disa a acelu Apostolu: „Fratiloru ascultati pre mai marii vostri cari priveghiaza pentru sufletele vóstre“ (c. 13. v. 17.) si preste tóte aceste sè-lu iubimu si sè-lu venerâmu, si ca pre alesulu nostru, si ca pre parintele nostru, adeca: si pentru demnitatea nóstra. dar' si pentru demnitatea **archierésca**. cu carea Ddiu l'a binecuventatu, căci acést'a demnitate atátu este de mare încátu si angeriloru este grea si infricosiata.

Santii parinti ni-au lasatu multe esemple frumóse ca sè cunóscemu insemnatatea si marimea demnătătiei archieresci. Dara voiu spune numai scurtu cà: Insusi dlu nostru Iisusu Cristosu voindu sè arete insemnatatea demnătătiei archieresci, la carea voiá sè redice pre apostolii sei, la cin'a cea de pre urma, se sculá si spelá picioarele acelorasi — din care apriatu se vede marimea demnătătiei archieresci: Dreptu aceea cu atatu mai multu vomu venerá pre Archipastoriulu nostru.

Iéra Tu prea bunule Parinte! căruia provedinti'a divina si bisericea Ti-au concrediutu scaunulu archiepiscopescu si metropolitanu alu marelui si nemuritoriului nostru archiereu Andreiu, căruia provedinti'a si bisericea Ti-au concredintu continuarea opurilor si cultivarea creatiuniloru lui, căruia provedinti'a si bisericea Ti-au concrediutu cărm'a corabiei nóstre bisericesci celei prémultu incungiurate de valuri, primesce acést'a cărm'a, acést'a conducere cu aceea-si incredere si bunavointia. cu carea Ti-o ofere astadi bisericea nóstra representata in acestu congresu prin rostulu meu celu debilu. — intr'un'a cu acést'a primesce si asigurarea iubirei. si a veneratiunei nóstre celei fiesci si profunde! Considera-ne — Te rogamu — si Tu parinte! de fi Tei, precum Te consideramu noi pre Tine de parintele nostru. primesce-ne si Tu pre noi sub ingrigirea Ta cea parintésca, precum Te primimu si noi pre Tine in inimile nóstre, adapostesce-ne pre toti sub scutulu Teu, ca sè nu retacim si sè nu ne periclitam. Iéra noi multiamindu Ddiului parintiloru nostri, pentru cà Te-au daruitu pre Tine nóue. multiamindu prea inaltului nostru Imperatu si Rege, pentru cà Te-a intaritu de Archipastoriulu nostru, Ti oftamu multi ani de fericire, pentru a poté continuá opulu marelui Teu antecessoru Andreiu: „fericirea bunului nostru poporu.“

Ti uramu multi ani de fericire, spre a poté conduce nai'a nóstra bisericesca la limanulu doritu; Iéra pentru ca sè poti insu-Ti vedé realizate dorintiele Tale si ascep-

tarile nóstre si sè Te bucuri inca aici pre pamentu de rodulu osteneleloru Tale Ti uramu din curatieni'a inimiloru nóstre „sè traiesci! sè traiesci multi ani fericiti!“

Dupa acést'a cuvintare pronunciatu cu o rara elocintia oratorica si cu o gravitate corespundietória demnitătiei congresului, presiedintele comisariu introduce pre Preasanti'a Sa in scaunulu archiepiscopescu, de unde Preasanti'a Sa rostesce intre viiele exclamari de bucuria a congresului, urmatori'a cuventare de introducere.

Maritu Congresu!

Domniloru Deputati!

Cuventulu meu lu facu catra Voi Domniloru Deputati si prin Voi catra totu poporulu romanu de marturisierea bisericeii nóstre, ce-lu representati DVóstre aicia.

In tóte dilele m'am rogatu Domnului cu santulu Efremu: „Dómne! despunetoriulu vietii mele, nu-mi dá mie duhulu lenevirii, alu iubirei de stapanire si alu grairei in desiertu; ci daruiesce-mi mie robului teu, duhulu curatieniei, alu cugetului smeritu, alu rabdarii si alu dragostei.“

„Auditu-m'a Domnulu, scutitu-m'a Elu, a privitu la umilinti'a robului seu. Facut'a mie bucuria mare“ (Luc'a I. 48 si 49).

Eram pastoriu la turma mica cuventatória, si la mai mare m'a chiamatu. M'a chiamatu Domnulu sè ocupu scaunulu Archiepiscopiei si Mitropoliei nóstre. Elu a binevoitu ca acést'a chiamare sè se esprime prin votulu vostru, Domniloru Deputati si iubitoru fii in Cristosu; care votu acum este recunoscutu si intaritu de Prealuminatulu domnitoriu Imperatu si Rege alu nostru Franciscu Iosifu I-iul precum intieleseramu acést'a din preanalt'a Resolutiune, ce ni s'a cetitu.

Maritu Congresu, Domniloru Deputati!

Primescu acést'a grea functiune bisericesca aci in cas'a Domnului, in fati'a Representantiloru provinciei nóstre bisericesci, si in momentulu acést'a solenelu 'mi aducu a minte si repetiescu rugatiunea ce mi-a ascultat-o Domnulu inainte cu 20 de ani si mai bine. candu -am fostu introdusu de Episcopu in eparchi'a Aradului. Rugatiunea acést'a a fostu cea ce o renoiescu acum'a in urmatoriiele cuvinte: „Parinte Sante! Padiesce-i pre ei toti, pre carii ii-ai datu mie intru numele teu, ca sè fie un'a cu mine!“

Sarcin'a de Metropolitu alu Romaniloru ortodocsi din Ungari'a si Transilvani'a este grea si de mare insemnetate, pentru cà Metropolitulu de aicia cuprinde unu scaunu vechiu archierescu la o natiune vechia crestina in acést'a patria. Si e chiamatu sè fie capu bisericescu alu unui poporu, care cu prea-nelt'a voia a Maiestatii Sale cesaree si apostolice-regesci acum e la inceputulu unei ere noue, in care liberu se póte folosi de tóte drepturile acordate prin institutiunile liberali ale bisericeii nóstre ortodocse

La atát'a insemnetate a sarciniloru metropolitane, cuprinde unu felu de frica inim'a mea, cà óre fi-voiu in stare a corespunde deplinu detorintieloru mele celoru multe si grele?

„Ajutoriulu meu delá Domnulu celu ce a facutu ceriulu si pamentulu.“

Ajutoriulu acést'a este radiemulu meu, si elu me indémna a primí si a suportá sarcin'a de Archiepiscopu si Metropolitu.

Voiu purtá acést'a sarcina si voiu eserciá jurisdictiunea ce este impreunata cu dens'a; o voiu eserciá asia, precum demanda Santulu Apostolu Pavelu, adeca o voiu purtá „spre zídirea, éra nu spre resipirea vóstra“ si asia „nu me voiu rusiná“. (II. Corint. X. 8.)

Pe langa acést'a nutrescu sperantia tare, cà atátu Voi, Onoratoru Domni Deputati si iubiti fii sufletesci,

câtu si poporul credinciosu, ce V'a trimisu aici, suniteti deplinu petrunsi de consciința drepturilor si a detorintieloru ce le aveti pe temeulu institutiunilor noastre bisericesci, precisate in Statutul nostru organicu.

Nutrescu mai de parte speranția, că ve veti folosi de aceste drepturi cu scumpetate, si veti implini in tota directiunea detorintiele vóstre cu consciinția.

Iubitiloru! Lucrandu asia, veti usiorá sarcin'a Archiepiscopulu vestru si deschilinitu sarcin'a Archiepiscopulu si Metropolitulu vestru.

Pietatea, religiozitatea si credința vóstra sè nu fie mórta, ci sè fie activa; adeca impreunata cu fapte bune.

Lucrandu asia, veti fi adeverati membri ai Santei biserici, pre carea Domnulu Ddieu o-a rescumperatu cu preascumpu sangele unui'a nascutu fiulu seu celui iubit, alu Domnulu nostru Isusu Cristosu.

Dómne Ddieulu nostru! Fà ca cuvintele mele, precum purcedu din inima, asia sè intre la inim'a fiescarui'a crestinu incredintiatu pastoriei mele. Fà Dómne! ca poporul meu ducendu viétia dupa invetiaturile Tale, sè se faca biserica santita Tie, sè fie locasiu duhului santu, căci numai asia se va binecuvintá si se va prea mari prin noi numele celu santu alu Tatalu si alu Fiulu si alu Santulu Duhu. Aminu.

Resunetu

la Articululu „*Adou'a alegere a pretiloru are basa canonica?*“ aparutu in Nr. 55 alu acestei foi, si subscrisu de multu stimatulu nostru d. Vin. Mangr'a.

Relativu la stramutarea dela o parochia la alt'a opiniunea mea este: ca acea stramutare respective alegere incatu si cu volnicia s'a facutu este corecta, are basa in S. canóne, prin urmare ea este canonica. Cu date atatu istorice catu si cu canonice voiu argumentá acésta opiniune a mea, in sa incatu n'a-siu satis-face opiniunei publice, me rogu a fi scusatu; de óre ce discussiunea de sub cestiune din parte-mi este numai opiniune individuala, — particulara. Din sorginte siguru e constatatu acelu adeveru, că biserica lui Cristosu in léganulu nascerii sale a avutu patronii sei fideli pe S. Apostoli si pe barbatii apostolesci a caror'a lucrari sunt cuprinse in cele 85 de canóne ale lor; inse usulu acest'a a canóneloru dupa marturisirea S. Clementu Alesandrinulu, Tertulianu si alui Origenu, a duratu, numai si cu de osebi in seclulu alu III, căci in acest'a, daru si in cel'a de mai nainte — cretinismulu era mai fara tolerantia espusu góneloru seculari; asia dara nu e ceva miraculosu candu in canonulu 15. Apos. se dice „*Déca vreunu Presbiteru, séu Diaconu séu ori cine din catalogulu Clericiloru parasindu-si parochia, se va duce la alt'a etc. . . .*“ pentru că in asia circumstari, presbiterulu este ca se scape de munci si muncitori, din parochia sa, usioru s'a resolvatu a pribegi prin lumea intréga, si dóra undeva s'a asiezat in calitate de presbiteru, era parochia de mai nainte a remasu fara de pastoriu si ca atare fiindu satulu séu cetatea cu putiena jertva a devenitu sub posesiunea paganismulu. Au nu s'a intemplat toema si cu presbiterulu Iuonu Molnaru din Transilvania, carele in seclulu alu XVIII. anulu 1759. pentru frumos'a si laudaver'a sa conduita in tota privintia, de catra contrarii religiunei nostre persecutatu fiindu, carii tundiendulu pe capu cu taria fisica l'au scosu de acolo, si bietulu s'a asiediatu in asemenea calitate in S. Miclausiulu mare in Banatu, unde pana la mórte a traitu sub numele pop'a Iuonu (tunsulu) asia s'a pututu intemplá si cu presbiterii seclulu alu II si III candu S. apostoli au scrisu canónele lor. Dupa finea seclulu alu III. biserica lui Cristosu a devenitu pe umerii S. Parinti carii cu inceputulu secl. alu

IV s'au si coadunatu in Sobóra, parte ecumenice, parte locale; acésta stare apoi a duratu pana in secl. alu VIII. sub care — biserica nostra a avutu nimerita ocaziune de asi cascigá siesi cele necesari pentru sustinerea institutiunilor ei, era sobórele cele apost. dela seclulu alu IV. dupa marturi'a S. Parinti se tienéu in adénca veneratiune numai din punctulu de vedere alu anticitatii, căci timpulu de atunci incóce din preuna cu epócele sale, era de totu altulu, ce si de acolo se vede, că care principiu intr'unu soboru ecumenicu ori localu nu se redicá la valóre de „dogma“ ori „canonu“, in cel'a urmatoriu — de ori ce categoria fiindu elu s'a redicatu, de si nu in genere, déru in specie; dá, sciu prea bine că Soborulu niceanu, cuprinde in lucrarile sale aduse la valóre de canóne si bas'a opiniunei d. Mangr'a, dér póte că aceea e numai o forma din afara si nu esinti'a obiectulu, pentru că cetimu intr'unu locu „*S. Parinti dela Soborulu ecumenicu din Calcedonu, porunceseu, a se pazi Canónele Sobóreloru ecumenice si locale, care pana in dilele loru s'a tienutu*“ (El. Drep. Can. de Siagun'a) acuma Soborulu din Antiochia alu II localu dice. „*S'a asiediatu aci si modulu trecerii dela o parochia la alt'a*“. (Ist. Bis. res. univer. de Siagun'a § 223. pag. 250) si de óra ce acest'a s'a tienutu la anulu 341 d. Cr. pana candu celu Calcedonicu la anulu 451 d. Cr. ca atare elu cade inaintea tenerii Sob. ecum. din Calcedonu, prin urmare si in registrulu acelor'a, asia dara elu, celu din Antiochia alu II. localu, este acceptatu pentru biserica resaritena; se vede déru că cei 630 de S. parinti din Calcedonu intre cele 30 de canóne au primitu si otarirea Soborulu localu aci amintitu; dér se vede si din cuvintele marelei Siagun'a candu dice „*Parintii din Calcedonu de o potriua au tienutu Canónele Sobóreloru ecumenice cu cele ale Sobóreloru locale, si asia acest'a de pe urma a capetatu valóre si auctoritate in biserica universala*.“ (El. Drep. Can. §. 16. pag. 27. 28.) Póte că-mi va respunde d. v. Mangra că cum de eu facu deductiune de la parte la intregu? si dóra aru fi unu ce ne socotitu pentru mine? i-asiu respunde: sè luamu in considerare autonomi'a nostra bisericesca de asta-di, si credu că nu voi fi vinovatu pe catulu, căci atunci aru fi intréga corporatiune autonmica respective Congresulu nostru nationalu. Sinodulu eparchialu aradanu in anulu 1870. adusa acelu decisu, ca tenerii aspiranti la trépt'a preotiésca pe viitoriu sè fie absoluti de 8 cl. gim. pana candu Archidieces'a si dieces'a din Caransebesiu, nu au intre actele sale sinodali astfeliu de decisu, si totusi elu ca particulariu din partea Congresulu nostru e acceptatu, căci altcum nu aru fi permis a se practisá. Au dóra ar pecatui Congresulu déca acestu decisu l'ar redicá la valóre de decisu universalu pentru tóte diecesele? respunda credinciosii Comuneloru: Pecic'a, Giul'a, Sicul'a, Jadani, Simandu Ternova etc. si cu ei Ven. Consist. aradanu, care e mai competentu a opiniuná in faci'a acestui decisu!

Éra la § 13. din statutulu organicu: „*Protopopulu inainte de sinodu*“ etc. aci era divergemu in opiniune; pentru că eu cugetu că acelu § numai aru regulá pe fitorii preoti; le prescrie ca si unu ordinu cu care potu fi primiti de servitori fideli ai bisericii; căci preotii dejá hirótoniti aceste avendu-le, respective fiindu teologi absoluti de dupa sistem'a de adi — nici n'aru fi de lipsa a se aminti in acelu §; acést'a parere a mea se lamuresce pe de plinu si din acea inpreginrare, că biserica nostra din candu in candu se inmultiesce, séu indeplinesce locurile servitoriloru sei; si asia pentru acesti novitii au adusu prin organele sale o directiva in statutulu org. cu care apoi ei se intre fara retacire in sacramintele ei.

Demetriu Pop'a,
parochu si asos. Consist.

Omulu celu mai putinte de pe pamentu.

Care este omulu celu mai putinte din lume, in diu'a de asta-di?

Nu ve grabiti sè respundeti si cugetati pucinu. Căci e forte cu putintia ca nici sè nu ve tréca prin minte macaru.

Ce felu, o sè-mi diceti cu unu surisu, este D. Bismark séu imperatoarele Rusiei, déca nu o fi Sultanulu séu Siahulu Persiei, pentru că acesti din urma au dreptulu sè taie gâtulu celoru dinteu dintre supusii lor, fara vr'o alta forma de procesu; séu este imperatulu Chinei, alu carui cerescu imperiu numera patru sute de milioane de locuitori; séu in fine generalulu Grant, invingatoriulu secesiunii sudului si presiedintele marei Republice a Stateloru-Unite.

Ei bine! Permeteti-mi sè ve spunu că n'ati ghicitu, dupa cum avému onóre sè ve anuntiu, si că nici nu ve trece prin minte care este numele acestui reductabile personagiu.

In adeveru, acestu omu n'are nici unulu din semnele exterioare ale puterii; nu posiede nici curte, nici palatu, nici tronu; nici diamanturi. Atitudinea sea este aceea a unui umilitu seracu. D'abia poti sè-lu vedi si nici de cum nu se pronuncia numele lui. Cu tôte că puterea sa se intinde peste totu pamentulu, si se aréta pretutindeni cu eficacitate suverana, man'a acestui omu stă ne vediuta ca si cugetarea lui.

Nu are armata imperiale séu nationale, cu tunuri si tobe. Si cu tôte acestea elu este sufletulu armatei celei mai expandite si celei mai disciplinate, care pôte sè fia pe lume; sufletulu unei armate, din care, la unu semnu, ori ce soldatu isi sacrifica viétia, averea si onórea. Elu nu are flote cuirasate, inse comanda la miriade de nave de comerci, isvóre de profituri mari si necunoscuté.

Pretutindeni presinte, pana chiar in consiliurile regiloru si in căminele familiiloru, elu este a totu sciutoriu. Din ceia ce-lu intereséza, nimicu nu remane necunoscutu pentru densulu, nimicu nu pôte sè-i scape.

Elu dispune de cea mai mare parte din consciintia, căci, pentru a resistá puterii séle trebuie sè fia cine-va si prea luminatu si unu mare erou, hotărítu a-si aperi libertatea cu pericolulu interesului. — Elu este dar stapenulu multimei ignorantiloru alu sufleteloru naive séu tinere si alu tuturorulu acelor'a cari voru sè-si facea calea in lume.

Tesaurulu seu este nesecabilu, căci se nescesce fara incetare si este alimentatu prin tributuri voluntare, a caroru forma este multipla si variata. Pe acestu tesauru nimeni nu pôte pune man'a, căci este semanatu pretutindeni si sub diferite aspecte.

Puterea acestui omu este cu atât mai formidabile cu câtu pe de o parte este mai ascunsa si mai misterioasa, si pe de alt'a că asta putere se baséza pe mobilele cele mai puterice ale sufletului omenescu: speranti'a si tém'a, interesulu si amorulu-propriu; si apoi pe simtiementele cele mai respectabile: moral'a si virtutea.

Studiulu acestei puteri ar fi lungu, căci asiu mai avea sute si mii de disu. Si acumu asia e, că incepeti a crede că acestu omu aru putea sè fie mai putinte si de câtu D. Bismark, si de câtu imperatorulu Rusiei, etc? Asia e, că incepeti sè presupuneti camu cine este astu personagiu si cumu se numesce.

Abilulu si petrunderiulu cancelariulu Germaniei, prevediendu fara indoéla lupt'a ce sustine astadi, a fostu celu dinteu care a desemnatu pe acestu personagiu cu numele ce i se potrivece; elu este capulu *Internationalei negre*, generalulu Jesuitiloru, sânti'a-sa parintele Beck.

II.

Jesuitii au fostu goniti din Engliter'a in 1571 si in 1601, proba că dupa prim'a gonire se mai întórsera. Perseveranti'a este un'a din fortele lor. Mai multi dintre densii fara implicati in famos'a *conspiratiune cu érba de pusca*, alu carei scopu erá sè face sè sara in aeru regele si parlamentulu pentru a restabili ei catolicismulu.

Jesuitii au fostu goniti din Franci'a la anulu 1594, dupa asasinatulu lui Henricu alu IV. comisu de Jean Chastel, june fanaticu, elevulu lor. S'au reinturnatu apoi pentru a fi din nou alungati in 1762. Portugali'a i-a gonitu de dóue ori, in 1598 si 1759, dupa asasinatulu regelui, afacere in urm'a caria parintele Malagrid'a fu condamnatu la flacari. Rusi'a i-a gonitu in dóue renduri in 1717 si in 1817. Chin'a i-a gonitu in 1754 si Spani'a in 1767.

Cu tôte acestea in alu XVII secolu si mai pana la finele secolului XVIII, Maj. Sa prea-crestina regele Franciei; M. Sa catolica regele Spaniei; M. Sa apostolica imperatorulu Austriei; M. Sa prea-fidela regele Portugaliei, M. Sa prea-fidela regele Sardiniei, toti avéu câte unu confosoru dintre jesuiti.

Prin câte amu disu se pôte judecă despre puterea loru despre temerea ce inspirau, si despre pericolele ce aduceau regiloru, — loru chiaru. In fine in 1773, pap'a Clement XIV abolordinulu jesuitiloru. Inainte de a da acésta lovitura, si pentru a i scapá, li se propusesse de a modifica institutiunile lor. Predecessorulu parintelui Beck, capulu internationalei negre din acea epoca, Ricci, dete acestu respunsu, nu mai pucinu firmu ca audaciosu: *Sint ut sunt aut non sint, adeca sè fie cum sunt séu sè nu fie.*

Abia scapatu din ghiarele lui Bonaparte, Pap'a Piu VII restabili ordinulu jesuitiloru, in 1814, si ei revenira in Franci'a sub numele de *parinti ai credintii*. Peste pucinu timpu castigara teremu si devenira reductabili. Carolu, X, devotulu penitentulu alu cardinalulu Latil, de si camu fara tragere de inima, inse pentru temerea de lege si sub presiunea opiniunii publice, fu constrinsu se le inchidia colegiurile.

Dupa 20 ani, in urm'a inocentei revolutiuni de la 48, jesuitii se pusera ér' pe lucru, cu acea a sfasietóre activitate care-i caracteriséza totu asia de bine ca si neinvins'a loru perseveranti'a.

Al douilea imperiu, continuandu retacirile celui dintai, isi facu din Ecclesie unu instrumentu de domnire. Cele dóue puteri se intinsera, si jesuitii profitara de circumstantia cu unu succesu asia, că n'au fostu nici odata mai forti, mai avuti, si mai numeros de câtu sunt astadi.

Sè se compare situatiunea societatii lui Jesus sub Burboni cu situatiunea ei de asta-di, dupa 20 ani de imperiu.

Sub Burboni nu mai au colegiuri, nu mai au scólele lor; sunt privati ca nisce inamici de catra burgesimea liberale a restauratiunii, care-si bate jocu de ómenii negri; ceva mai multu, jesuitii intelnescu o vie opositiune la o parte din regalisti, alu caroru insarcinatu de a pledá este D. de Montlozier; ultramontanismulu este reprobatu solemnamente de catra episcopii din Franci'a, si cinci-dieci si cinci de prelati, avendu in fruntea loru pe archiepiscopulu Parisului, D. de Quelen renoira in anulu 1827 declaratiunea galicana din 1682.

Asta-di dominatiunea Jesuitiloru asup'a clerulu din Franci'a este pe fatia si generale. Pretutindeni ultramontanismulu a inlocuitu gallicanismulu. Nici unu episcopu nu aru cutesá sè se aréte gallicanu. Stabilimentele jesuitiloru s'au imultitu, colegiele lor sunt numerose si in florinde. In fie ce anu, jesuitii trimitu la Saint-Cyr, ca la scól'a navale séu la scól'a forestiera, unu contingentu considerabile de juni elevi. Tôte administratiunile publice, magistratur'a, financiele, etc... sunt pline de adeptii lor, precum sunt pline de densii si armat'a, si marin'a militara. Departe de ale fi hostile, o parte mare din burgesime este castigata de densii, si sub acestu raportu, facu cauza comuna cu nobilimea regalista, care nu mai posiede in rendurile séle unu conte de Montlozier, dér posiede fintie ca Belcastel, Kerdrel si Falloux.

Trbuie se recunóscemu asia déra că nici o data jesuitii nu au fostu mai putinti si mai stapani in Franci'a, nici chiar in timpulu candu parintele Lachaise si parintele Letellier ce confesá pe Ludovicu XIV. Căci, astadi nu se mai afla capulu natiunii si cu cei ce-lu incongiurau sub lovirea dominatiunii lor; ci natiunea ea insa'si suferé funest'a loru influintia, si directamenta prin ei si indirectamente prin totu clerulu Franciei. Asia este, la noi puterea societatii.

La Rom'a, si in totu restulu lumii, acésta putere nu e mai pucinu preponderanta.

La venirea sa, onestulu *Pio nono* dedese proba de simtiemente generose si liberale. Armat'a sa, precumu si armat'a regelui Neapolei, priimise ordine de a se uni cu armat'a lui Carol-Albert ce combatea pentru independenti'a Italiei in contra Austriei.

Ór'a erá solemnă si decisiva. Austri'a si Jesuitii, intielegendu greutatea ce aru aruncá in bilantia prestigiosulu *inelu alu pescariului* pusera totulu in jocu, in giurulu Papei bine intentionatu, pentru ca sè-lu întórca de pe calea pe care intrase. Aceste intrigi reusira: Piu IX. parasi primele séle intentiuni si actele séle; si de atunci încóce, inlatiuitu din ce in ce mai strinsu prin nisce manopere abile si staruitóre, betranulu papa a concedatu totu ce i s'a cerutu; rapirea miculu Mortar'a, Encycliculu, Syllabus, conciliu, dogme nóue, maledictiuni si anatheme prenoite din timpuri trecute.

Societatea lui Jesus a invinsu. Ea este stapena la Rom'a, sub manti'a lui Papa-Rege. — Neo-catalicii, vechii catolici, catolicii liberali, au fostu toti condamnatu, nu mai pucinu de câtu D lu Ronan si toti liberii cugetatori. Inspiratiunea jesuitica este pretutindeni séu dominanta séu in lupta pe facia: in Prusi'a, Germani'a, Poloni'a, Elveti'a, Engliter'a, Statele Unite, ca si in Franci'a. Dar Franci'a din caus'a situatiunii sale particulare este marele calu

de batae alu Jesuitismului si ultim'a cetate tare catolicismului ultramontanu.

III.

Numai pucina reflectiune trebue pentru a recunosce, ca Biserica Romana, astadi e multu mai pucinu o religiune de catu unu partitu, partitulu trecutului, seu mai bine disu marea citadela, formidabil'a Bastilia a tuturor privilegiurilor antice, a tuturor elementelor constitutive ale societatii antice. Pietistii, Prusianii, calvinistii a la Cuizot, ca si judanii si catolicii, hoberali din Germani'a seu din Franci'a, banco-craatii din tote tierile, etc . . . toti ce traescu din exploatarea semeniloru lor, toti se coprinde si se adepostescu in barca lui Petre seu mai bine in arc'a sacro-santa, care este cea mai nalta si coa mai suprema expresiune a betranei societati.

Nascuta si crescuta in ereerulu strimtu alu unui fanaticu, alu unui halucinatu, ambitiosu, nedomptabile. Societatea lui Jesus fu aprobata in 1540, in momentul in care sfortiele spiritului umanu pentru a scapa de slcavagiu produsera reforma. Nascutu in Spani'a, — acesta tierra bine-cuventata a inchisitiunii prin care fu elu insusi urmaritu de mai multe ori, — Loyola veni se substituacestei institutiuni imbetranite, si respinsa din ce in ce mai multu de moravuri, o nova institutiune, mai abile, mai periculosa si inca mai putinte. Caci, deca inchisitiunea a inffloritu in Spani'a, unde a arsu 208,000 de persoane Santulu-Officiu nu a pututu se se stabilisca solidu in alte parti, de ore ce Societatea lui Jesus, gonita de mai multe ori de catra toti regii crestinatei, abolita de catra unu papa si suprimata in timpu de 40 ani, de la 1775 — 1813, traesce si astadi mai forte si mai respandita de catu totu-de-una.

Inchisitiunea fundata in midiloculu evului-mediu, cu mai multu de trei sute de ani naintea societatii lui Jesus, avea forme in raportu cu acea epoca dura; tortur'a si flacarile erau armele seles favorite. Societatea lui Loyola, venita la o epoca mai pucinu brutale, a schimbatu tactic'a si a avutu abilitatea d'a alegere alte arme.

A pune man'a pe spiritulu puterniciloru pamentului; a lucra asupr'a consciintieloru prin terore, violenle, prin complacere pentru viciu; a fi chinesisu in Chin'a, yankeeu in Americ'a, politu la curte, simplu in atelieru, a vis'a la solidu si a face Compani'a avuta de saraci'a membriloru sei si de darurile publicului; a merge la tianta fara a o esteni ver'o data, cu ori ce pretiu, la tianta este dominarea consciintieloru si guvernamentulu ocultu, dar efectivu, alu lumii, ieta ce si-a propusu Loyola si ce s'a relisatu in parte de fii sei.

Si dicemu ca parintelo Beck, capulu Internationalei negre, este omulu celu mai putinte de pe pamentu; si nu este prin modulu ostentatoriu, strelucindu alu unui Bonaparte seu Bismark, apucandu lumea prin forti'a si prin lupta.

Nu. Jesuitismulu nu pune astufelu man'a pe corpulu socialu, ci in manier'a acelor redutabile helmitte, pe care le recunosci dupa marimea stricatiuniloru ce ti-au causatu.

Unu omu este pred'a vermiloru parasiti, pe cari nu poti pune man'a, de esemplu trichinele, si bietulu omu, necunoscendu caus'a, more sub loviturile mortale ale acestoru milioane de inamici. Jesuitulu este pentru corpulu socialu cea ce este helmitnulu pentru corpulu umanu. Nedaritu, actiunea sa este ne'ncetata si misteriosa; elu furnica, prasesce si curendu termina prin a ocupa si umple totu loculu. Vermele triumfeza asupr'a societatii. Si omulu si societatea peru, fara a presupune macar caus'a mortii lor.

Toti pretendentii la tronulu Franciei sunt la picioarele Ecclesiei si la ale parintelui Beck care o guvernata. Acest'a nu scie pe cine se asculte, si fara indoiala ii afla prea debili si prea hostili unii altor'a. Pentru acea elu nu se pronuntia. Acesta situtiune ne da ore care siguritate. Caci in diu'a iu care capulu Internationalei negre aru face o alegere, aru fi periculu mare chiaru in locuint'a lui.

E. de Pompery.

Alegere de Invetiatoriu.

In 19/31. Augustu a. c. s'a efaptuitu alegerea de invetiatoriu pentru postulu de la scol'a din comun'a Micalac'a, alegere careia asemene de candu traimu in constitutiune n'au fostu multe. —

Constitutiunea nostra bisericeasca poporului nostru i-a datu in mana, tote drepturile cele mai frumose pre facia pamentului, l'a indiestratu cu darulu de a-si alege preoti si invetiatori dupa voia libera, unu dreptu, ce alte confessiuni din tier'a nostra nu-lu posedu: dorere inse! candu la astu feliu de ocaziuni patim'a speculatiuniloru si intereselor private, dau navala asupr'a intereselor comune!! — cine a vedutu candu-va alegeri de aceste

s'a potutu convinge cumu alerga toti — cati sunt chiamati si ne chiamati a dascalu pre poporulu ne priceputu, ca ce se faca, pre cine se alerga? aici se ivescu prorocii mintiuosi, aici hulitorii calumniatorii, intrigantii, aici demoralisatii si tradatorii cauzelor nostre: aici se pote cunosce cine este poporulu si cine sunt omenii periculosi intru tote cauzele nostre.

Amu fostu norocosu mai de multe ori a vede cumu se facu alegerile de preoti si invetiatori la poporulu nostru, dara bucuria nu in multe locuri amu aflatu, in pucine casuri amu vedutu concordia si in tote locurile ne intielegere si mestecarea limbelor, dara meditandu asupr'a acestei cestiuni, amu venitu la acea convingere ca caus'a este mistificarea interpretarii legii, falsificarea statutului organicu. —

(Aci urmeza unu tractatu despre sfer'a de activitate a protopresviterului si a inspectorelui de scole, despre conflictele intre ei la casu, candu unulu seu altulu trece peste sfer'a sa si din motive necunoscute se face protectore concurentului mai pucinu cualificatu. Acestu tractatu inse se remana cu totulu afara din respectu catra atinsele persoane prevenerabile, despre care nu potemu presupune decatu ce e bunu si folositoriu pentru biserica).

Red.

Spre esemplu pote servi si alegerea de invetiatoriu din Micalac'a.

A descrie tote din cuventu in cuventu precumu a decursu acest'a alegere, pe langa acea ca n-siu fi prea lungu aru debu se me atingu si de asia persoane de cari din reverenti'a ce, o amu catra ele nu voiescu se me atingu, deci inceptu de acolo, unde abuzulu, demoralisarea, si degradarea nu mai potu se face tacute.

Dintre patru concurenti, comitetulu parochialu din preuna cu inspectorulu cercualu — tienendu-se strictu de concursulu ce s'a publicatu prin diurnale nu mai pre doi au potutu se candidizeze, cari au corespunsu conditiuniloru concursului, era ceia-lalti doi ne corespunsiu concursului, n'au fostu primiti in candidare; aci de locu s'a inceputu cert'a, de orece o fractiune condusa de spiritulu lui Jud'a, n'a vrutu se intielega legea ci cu totu pretiu, a voitu se fie candidatu si favoritulu loru Eutimiu Bugariu invetiatorulu din Sioimosiu, nascutu din Micalac'a, der' pre firescu lupt'a loru a fostu zadarnica, de ore ce ne corespunsiu concursului n'a potutu se fie candidatu; si asia propunenduse sindului parochialu ca dintre cei doi candidati se alerga pre care voiesce — s'a purcesu la actulu alegerii; — inse si aci fractiunea din comitetu acumu acompaniata de o multime destulu de insemnata, ne fiindu multiamita cu eschiderea dela candidare a favoritului loru, a redicatu strigate in chipulu brascaloru din lacu candu au pretinsu dela Iupiteru se le dee rege: lucru prea firescu, caci Dlu Bugariu, ca nascutu de acolo mai alesu atunci candu Dnia sa cu trei zile nainte de alegere vine cu butea de rachiu din Sioimosiu — si-a potutu casciga nisce omeni usiori la minte cari s'au lasatu a fi sedusi pana intru atata in catu pre cei tredi au fostu in stare se-ii iee de capu: intru adeveru tristu lucru, candu cinev'a pentru a-si ajunge scopulu se apuca de midiloce nelegali si oprite, tristu lucru candu Dlu Bugariu ca invetiatoriu — de mi aducu bine a minte, de 16 ani — n'a potutu veni la cunoscenti'a, ca coruptiunile sub pedepsa aspra sunt oprite din partea venerabilului consistoriu, tristu este, candu Dni'a sa standu langa vasulu cu spiritulu jidovescu, invetia omenii ca asia se luminedie faptele loru naintea celoru de o potriua cu densii, ca vediandu-i se dica vai si amaru de astu feliu de dascalu, da! vai si amaru de Dni'a sa candu prin beutura si corumpere cu banii voesce se fie invetiatoriu in Micalac'a. —

Intru adeveru Dlu Bugariu a documentatu ca este adeveratu dascalu, de orece pre o multime de omeni i-a adusu pana acolo, incatu indiadaru a fostu tota nisuinti'a Dlui Inspectoru conf. a-i aduce la calea adeverului, indiadaru ii-a sfatuitu presedintele comitetului parochialu, caci n'au vrutu se intielega — ca sfaturiloru parintesci ale Dlui inspectoru scolariu Ioanu Popoviciu Deseanu, si credintiei constante a presiedintelui comitetulu parochialu Constantinu Comlosianu, potu se multiamesca ca astadi au biserica si scola, cari potu servi de modelu si altor'a — Bucurate Sioimosiu ca intru adeveru ai invetiatoriu, carele iata cumu invetia omenii!

Intru astu feliu de imprejurari nime nu se pote mira deca deciderea in acesta alegere remane in competenti'a venerabilului senatu scolariu.

Sum convinsu ca Dlu inspectoriu Ioanu Popoviciu Deseanu ca totu deuna credintiosu intereselor nostre nationale care si iau inceputulu loru din scol'a dela satu, nu va retace a atrage atentiunea venerabilului senatu scolariu asupr'a invetiatoriului retacitu, ca se-si iee plata asemenea faptelor lui; era Dlu Constantinu Comlosianu presedintele comitetului parochialu si no-

tariu in Mic-lac'a, precumu si pana aci, asia si in viitoriu va remane constantu pentru promovarea intereselor biserice si scolei in comuna, in a careia frunte a statu si sta cu cea mai mare demnitate; si va starui din preuna cu Dlu Inspectoru cercualu I. P. Desseanu a disolve intunereculu din loculu ce este destinat pentru lumina adeca din scola.

J.

Cateva cuvinte asupr'a Alcoholismului.

Un'a din relele ce bantue societatea noastra, este si alcoholismulu. Acesta pasiune raiatatoare nu numai materialminte, der si moralmente, inradacinata din nenorocire in mare parte a omenilor ce compun societatea noastra si carea nu se va pute nimici seu micisura celu pucinu deca guvernulu nu va lua mesuri energice contr'a acestui flagelu (in aparentia nesuperatoriu) alu gelui umanu.

In Franci'a s'a luat mesuri energice dela finele anului trecut in contr'a betiei; deci deca in Franci'a unde numerulu amenilor ce moru de betia e cu multu mai micu in comparatiune cu acel'a alu celorlalte tieri, se ieu nisce astufeliu de mesuri; cu catu ar fi de doritu pretutinden a se ecstermina, seu celu pucinu a se combate prin tote midilolele posibili o rana atatu de reu vulnerabile pentru societate.

Candu unu individu a beutu in cursulu unui timpu ore-care cuantitate mai multu seu mai pucinu mare de alcoholu (vinu, rachiu etc.), atunci trece intr'o stare de bola numita alcoholismu. Asia der vomu intielege prin alcoholismu consecintiele seu deca am pute dice astufeliu suferintiele ce (provinu) sunt cauzate prin betia.

La trei feluri de accidenti pote da nascere alcoholismulu seu betia adeca: la imbetare dupa cumu o numescu omenii, delirulu betiviloru (delirium tremens) si dupa unii chiar si unu feliu de combustiune spontanee.

Candu ne apropiamu de unu omu betu si voimu a examina cu atentiune cele ce se petrecu la elu in starea detestabile in care se afla, gasimu cele urmatoare: pulsulu largu, duru si linu micu si frecvente respiratiunea, cate odata totu corpulu ni duce aminte mirosulu spirtoselu; circulatiunea forte activata; caldur'a, respiratiunea cutanea si secretiunea urinara intr'unu gradu mai multu seu mai pucinu considerabile dupa diferitii individi. — La unu gradu mai inaintatu de betia esaltatiunea cerebrale este atatu de mare, in catu ratiunea si vointi'a ne mai predominandu, omulu nu-si mai pote da contu de actiunile seile, de acolo aceea stare particulara (a betiviloru) ce varieza dupa diferitii individi, dupa temperamentulu si starea sanetatiei lor. Contractilitatea muschiulare este slabita si alterata, de unde ne putemu usioru explica acelu mersu particularu carele face pe omenii beti atatu de ridiculi in miscarile lor. Incurendu individulu este cuprinsu de greata si deca versa atuncea se simte mai bine si mai usioru. Incurendu este cuprinsu de o obosela si unu somnu irresistibile (la carele nu pote resiste,) cate o data se observa chiar si o adeverata stare comatosa (letargia) in care individulu cade fora simtire, ceea ce avui ocaziune a observa la unu individ, si fiindu ca cantitatea spirtoselu ce beuse era mare nu fu readusu la vietia decatu numai cu ajutoriulu medicale.

Dupa unu somnu de 6—15 ore cate o data si mai multu, individulu se descapta cu capulu greu si cu ideile confuze simtandu se cu totulu obositu; avendu seto, gur'a patosa seu cleiosa si fora pofta de mancare. Unii nici nu se mai trezescu ci moru in starea descrisa mai susu fiindu loviti de apoplezia, congestiune cerebrale seu de asfixia.

Deca acesta stare de lucruri adeca betia dureza multu timpu seu adeca se repeta de mai multe ori, atunci colorea feciei devine aramia, facultatile intelectuali slabescu, functiunile digestive se altereza si individulu nu mai pote manca si digera ca o alta data. De aceea vedemu la omenii cari obisnuescu spirtosele de multu timpu ca mananca forte pucinu. — Individulu este cuprinsu de unu tremuru numitu alu betiviloru (delirium tremens) si multi cadu intr'o stare dementia devenindu maniaci (smintiti). Delirulu betiviloru seu delirium tremens este caracterisatu prin unu tremuru particularu caracteristicu alu buzeloru si alu raneloru mai cu sema; prin dificultatea de a vorbi precumu si intr'o rebela insomnia. — Simptomele prin care se manifesta delirium tremens la betivi varieza dupa individi, asia des. unii acnescu din tote puterile; insulta pe persoanele ce i inconjuru pe candu altii comitu chiaru si violentie asupr'a ori cui s'ar intempla. Unii din bolnavi se sinucidu fiindu ca simtirile lor de auzi si de vedere, sunt alterate in functiunile lor ceea ce le produce totu felulu de halucinatiuni seu naluciri de unde se pote admite ca acest'a aru putea fi caus'a sinuciderei lor.

Bolnavii carii potu dormi pucinu sunt turmentati prin vi-

suri bisare precumu si prin totu felulu de naluciri. Candu bolnavii nu sunt prea agitati seu parvenimu ai mai linisci, atuncea au pulsulu linu; de multe ori setea si inapetentia (lipsa de pofta de mancare) facu pe bolnavi a suferi multu, si au deasemine constipati si vomismente bilose (amestecate cu bila), limb'a loru e cate odata uscata (neumectata) si de unu rosiiu inchisu; faci'a loru exprima obosela causata prin insomniele rebele ce au suferitu; colorea feciei loru e palida, la unii rosia eru la alti cu mici eruptii pe pielea obrazului. Dupa unu spatiu decatuva timpu bolnavii cadu intro admire adenca remanendu astfelu in cursu de 12—24 ore adeca pana la un'a di si o nopte; candu se trezescu unii sunt vindecati intrucatuva seu nu mai suferu decatu de o usiora greutate la capu, o confusiune in idei si o hesitatiune orecare in miscarile lor.

Durat'a media a unui accesu este de 60—70 ore. Une-ori bol'a se termina prin morte si candu se intempla astu-feliu, acest'a vine prin vreo complicatiune cerebrale seu prin sinucidere.

Nu totudeun'a bol'a are astufeliu de sfersitu, de multe ori bolnavii devinu alienati, maniaci seu smintiti ceea ce i conduce rapede la o paralisia generale.

Delirium tremens lovesce mai cu sema pe barbati decatu pe femei si este mai frecvente la acesti din urma intre 40—50 ani dupa cumu avui ocaziune a observa la mare parte in spitalele din Parisu. Deliriulu se observa, mai desu, la amatorii de romu, cognacu, rachiu etc. In totudeun'a candu se manifesta delirium tremens prin semele ce am espusu si prin comemorative, trebue a recurge la ajutoriu medicale.

Afara de accidente citate mai susu provenite din betia, mai sunt si altele ce vinu ca complicatiuni la alte bole si fiindu ca nu e loculu aci spre a face cadrulu nosologicu de pathologia me voiu margini a dice ca din tote cele espuse mai susu urmeza ca nu e bine a face cineva abusu si a se deprinde cu beuturile spirtose. Se recomanda inse de a se be pucinu vinu vechiu si de calitate buna, fiindu ca acest'a ni servescu ca tonicu. Este vatematoriu inse candu se bea prea multu. Este de asemene vatematoriu (afara de casurile prevediute de necesitate, voiu se dicu candu se ia ca remediu) candu se bea des-de-demanetia spirtose desui, rachiu, romu etc. in usu la mare parte din societatea noastra, acest'a altereza functiunile digestive si slabescu organismulu.

Vedemu din tote acestea catu reu pote produce omului abusu spirtoselu.

„Semenatorulu“.

Alfonso I. Fetu.

In institutulu pedagogicu romanescu ortodossu din Aradu, se primescu tineri de constitutiune corporala sanetosa, cari au trecutu de 15 ani, si seiu din limb'a materna, din aritmetica, din geografia si istoria barem atatu, catu se invetia in cele patru clase inferiore ale gimnasiulu seu ale scolei reale. Ceea ce vor trebui se arete ca ocaziunea depunerii essamenulu de primire naintea corpulu profesorescu si a delegatulu consistoriale.

Aceste essamine de primire se vor tiene continuandu bana in 1/13 octobre a. c. in localitatea institutulu pedagogicu din Aradu.

Aradu 19. septembrie, 1873.
1. octobre,

Alessandru Gavra,
direct. instit. pedag.

VARIETATI.

(22) **Invetiamentulu magiaru:** „Ost und West“ in nr 49. dice ca regimulu, spre a nemici de totu renumitulu gimnasiu serbescu, caruia pe neasteptate i-a detrasu subventiunea anualu de 6000 fl. a infintiata in Neoplant'a unu gimnasiu magiaru, care tocmai acuma e se se deschida. Dupa programu sunt se se propuna in limb'a germana numai geografia si istoria, si tote celelalte studii in limb'a ungruresca. Acuma inse vine Directorulu de anontia: ca teneri germani voru fi primiti macaru ca nu posedu limb'a magiara si li se pote propune in limb'a germana. In acea parte magiari de felu nu sunt, si elevi nu se potu scoate din fondulu pamentulu pecum se scotu pandurii magiari. — In Zomboru inca e silitu Directorulu preparandiei serbesci se primisca candidati fara prescria pregatire, numai deca a absolvitu a trei'a classa gimnasiala seu macar numai cea civila. Scol'a din Zomboru precum se scie e confessionalu.

„Ost und West“ precum se vede din observarile cari noi aci le retacemu, e tare maniosu pre magiari.

— Numerulu presinte continendu o cola intraga, celu mai de aproape ve aparé in Dumince'a viltoria.

Concursu.

3

La ocuparea postului de capelanu langa parochulu din Comun'a Jánosda Nicolau Popovicu.

Emolumintele sunt birulu dela 246. de case, din stólele indatinate si din pamentulu parochialu 40. de lantiuri, din tóte atrei'a parte.

Doritorii de a recurge au recursurile sale bine adornate pana in 30. Sept. a. c. calend. vechiu, cându va fi si alegerea ale transpune la protopopulu Oradii-mari, adresate Comitetului parochialu, prevediute dupa intielesulu Statutului Organicu.

Datu in Janosda in 2. Septem. 1873.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine Simeonu Bic'a Protopres. Oradii-mari.

Concursu

3

Pentru deplinirea ambeloru parochii gr. or. devenite vacante in Ohab'a-forgaciu, se deschide concursu pana la 23 Septemvre a. c. stilulu vechiu in care di se va tiené si alegerea.

La fiecare parochia sunt urmatóriele emoluminte: un'a sesiune de pamentu; in chipu de biru, câte un'a mesura de cucuruзу despoiata dela 180 de case; si stol'a indatinata.

Tóte acestea-in primulu anu — se impartu in dóua, la un'a parochia cu vedv'a, éra la cealalte cu dóua orfane minorene, remase dupa reposatii acolo preoti.

La ambele parochii mai apartiene si câte unu fondu intravilanu fora supraedificia.

Doritorii de a ocupá vre un'a din acestea parochii, sunt avisati recursele lor instruite conformu §-lui 13 din statutulu organicu, si adresate respectivului sinodu parochialu a le susterne la oficiulu protopresviteralu gr. or. in Belintiu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu protterulu tractualu Georgiu Cratiunescu

Concursu.

1

Pentru ocuparea statiunei invetiatoresci de a III clasa normala tractuala gr. or. din Halmagiu

Salariulu este 500. fl v. a. si 5, stangeni de lemne din carii debue a se in caldi si scól'a.

Doritorii de a ocupá acésta statiune au a si tramite recursurile pana in 30. Septembre st. vechiu, candu se va tiené si alegerea, avendu de ale adresá inspectorului cercualu de scóle Gratianu Pappu in Halmagiu. —

Dela recurentu pe longa recerintiele prescise in statutulu organicu se recere ca sè aiba cunoscentia despre limb'a magiara si germana, si ca se aiba celu pucinu 4 clase gimnasiale. —

Halmagiu in 11. Septbre 1873.

In contielegere cu comitetulu protopresviteralu Gratianu Pappu insp. cerc. de scol.

Concursu.

1

Pentru statiunea invetiatoresca romana de confesiunea gr. or. din Comun'a Banesci si filialulu Cristesci, cu terminu pana in 1. Octobre a. c. st. vechiu candu va fi si alegerea, salariu anualu impreunatu cu acést'a statiune este 250 fl. v. a. 5. stangeni de lemne, cortelu liberu si gradina. —

Doritorii de a ocupá acésta statiune se avisédia asi tramite recursurile instruate conformu reguleloru prescise in statutulu organicu celu multu pana la terminulu mai susu amintitu, avendu ale adresá subscrisului. —

Halmagiu in 11. Septembre 1873.

In contielegere cu comitetulu parochialu. Gratianu Pappu insp. cerc. de scóle.

CONCURSU.

2

Pentru indeplinirea vacantei parochii Sirbi indiestrata cu emolumintele anuali: birulu si stolele indatinate dela 80 de case.

Doritorii de a ocupá acésta parochia sunt avisati recursurile lor prevediute cu documintele prescise in Statutulu organicu si adresate comitetului parochialu pana in 29. Septembre, a. c. ale trimite Dlui protopresviteru tractualu Ioanu Groz'a in Halmagiu, — fiindu apoi alegerea a se tiené in 30. Septembre.

Sirbi, 9. Septembre. 1873.

Comitetulu parochialu cu invoierea mea.
Ioanu Groz'a,
protop.

Concursu.

1

Fiindu postulu invetiatorescu din opidulu montanu Baitia (Rézbánya) cerculu vascohului comitatulu Bihar inca de mai multi ani in vacantia, s'a deplinitu numai prin onu preotu localu — a cumu se escrie Concursu pre lunga urmatórele emoluminte.

a. Cortelu liberu.

b. Salariu anuale in o suma de 200 fl. v. a. care se va solvi in rate trilunarie.

c. Venituri cantoralu.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a produce: Testimoniu despre absolvirea sciintieloru pedagogice. testimoniu de calificatiune si documentu despre conduit'a si portarea morala. — Petitiunile astfeliu instruite si adresate comitetului subscrisu, sunt ase tramite pana la 7 octobre cal. vechiu, candu va fi si alegerea.

Mai de parte dela nou alesulu invetiatoriu se poftesc ca pelinga limb'a materna romana sè scie scrie si vorbi in limb'a magiara si cea germana.

In fine competintii sunt poftiti ca pana la alegere in dominéca séu serbatóre sè se presente in sant'a biserica gr. or. din locu pentru ca sè-si dovedésca deprinderea si versarea in cantarile bisericesci si tipicu.

Baitia (Rézbánya) 1873 septemvre.

cu contielegerea mea. Comitetulu scolasticu Nicolau Popovicu insp. scol. de scol.

Concursu.

1

Pentru ocuparea statiunilor devenite vacante din inspectoratulu alu XX. Risculiti'a Protop. Halmagiului comitatulu Zarandului se deschidu urmatórele concurse. —

1. Statiunea invetiatoresca dela scól'a romana gr. or. confesiunale din Risculiti'a e impreunata cu emolumentele urmatóre:

a. Salariulu in bani gata solvindi pe patrariu, 200 fl. v. a.

b. cuartiru liberu si gradina de legume. —

c. 6 orgi mari cubice de lemne de focu din cari e a se incaldí si scól'a. —

Doritorii de a ocupá acésta statiune suntu avisati asi tramite recursurile lor, multu pana la $\frac{7}{19}$ Octob. a. c. candu se va tiené si alegerea in facia locului in Risculiti'a subscrisului inspectoru de scóle.

2. Statiunea Tomesci impreunata totu cu aceleasi emolumente; terminulu alegerei va fi in $\frac{14}{26}$ Octobre dupa esitululu din sta liturgia. —

3. Statiunea Vati'a de josu asisderea impreunata totu cu astufeliu de emolumente ca célea din taiu si terminulu alegeri va fi in $\frac{14}{26}$ Octobre la 3 óre dupa amediadi in localitatea scólei din Vati'a de josu. Doritorii de a ocupe unulu din acéste statiuni suntu avisati asi instruí recursurile lor in intielesulu statutului organicu si ale adresa subscrisului inspectoru cercuale de scóle.

Halmagiu in $\frac{20 \text{ Septembre}}{2 \text{ Octobre}}$ 1873.

In contielegere cu comitetulu parochialu

Nicolau Hentiu inspectoru cercuale de scóle din cerculu alu XX-lea locuesc in Halmagiu comitatulu Zarandului.